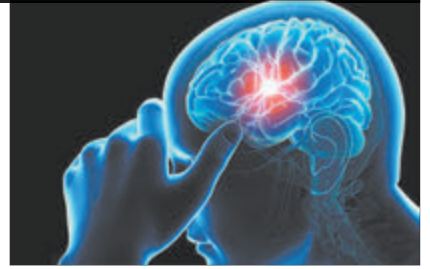


Карысна ведаць

САМО НЕ ПРОЙДЗЕ



Пытанне—адказ

Што рабіць пры развіцці інсульту?

Сэрца ці нервы не ў парадку?

? Нядаўна ў мяне перыядычна здараліся прыступы задыхання, якія суправаджаюцца пастаянным пачуццём недахопу паветра, пазыханнем. У аптэцы параілі прымаць глог з кальцыем і магніем, і праз пэўны час усё прайшло. Ці варта ўвагі такі стан і ці трэба ісці да ўрача? Ці можа ён быць звязаны з надвор'ем і тым, што давалося панервавацца?

Таццяна Аляксандраўна, 55 гадоў, Мінск.

Адказвае загадчык аддзялення прафілактыкі 31-й гарадской паліклінікі Мінска Таццяна ПЛІСЮК.

! На жаль, жанчына не ўдакладніла, у стане спакою ці падчас фізічнай актыўнасці ўзнікаюць такія адчужанні. А гэта важна для пастаноўкі дыягназу. Апісаны стан можа быць звязаны з суб'ектыўнымі адчужаннем. У некаторых жанчын, напрыклад, цяжка праходзіць клімакс, і гэта можа быць адной з яго праяў. А магчыма, так дае аб сабе знаць цяжкая паталогія — параксізм фіبریляцыі перасэрдыя, або мігальная арытмія. Гэта найбольш распаўсюджаная разнавіднасць парушэнняў рытму сардэчных скарачэнняў і вельмі небяспечная — найперш тым, што пры доўгім яе існаванні аднавіць рытм бывае вельмі складана. Таму варта звярнуцца да тэрапеўта, здаць аналізы і падрабязна раскажаць, што вы адчуваеце. Такую паталогію не заўсёды ўдаецца выявіць па кардыяграме сэрца, бо ў момант яе выканання рытм можа быць у норме. Таму прызначаецца сутачнае холтэраўскае маніторыраванне. Пациент на працягу 24 гадзін носіць адпаведнае прыстасаванне і вядзе дзённік. Пазначае, калі ён дрэнна сябе адчувае, і ва ўрача ёсць магчымасць паглядзець, як у гэты час паводзіла сябе сэрца. Таму я б раіла найперш абследавацца, каб выключыць паталогію, звязаную з парушэннем рытму сэрца. І калі ўсё ў норме, тады можна разважаць пра вегетасасудзістую дыстанію, уплыў надвор'я, нерваванні і псіхасаматыку. І гэта сапраўды можа лячыцца глогам, сардэчнікам ці адапталам.

Штогод у свеце здараецца больш за 15 мільёнаў інсультаў. Сардэчна-сасудзістыя захворванні займаюць першае месца сярод прычын смяротнасці на планеце. Інсульт — бiч сучаснасці. Сёння ён не толькі дастаткова сур'ёзна распаўсюджаны, але і істотна памаладзее. Асноўная небяспека — у тым, што здараецца ён нечакана. Наступствы ж могуць быць самымі сур'ёзнымі, уключаючы смерць. Вакол самой хваробы шмат міфаў і памылковых думак.

— Інсульт — гэта вострае парушэнне кровазвароту ў галаўным мозгу, якое выклікае гібель мазгавой тканкі, — раскажае ўрач вышэйшай катэгорыі аддзялення дзённага знаходжання 2-й цэнтральнай гарадской паліклінікі Мінска Алена ЛАПСАР. — Асноўныя прычыны яго развіцця — артэрыяльная гіпертэнзія, атэрасклероз, анеўрызмы і анэмалія сасудаў галаўнога мозгу, захворванні крыві. Вылучаюць гемаграічны (кровазліццё ў мозг) і ішэмічны (трамбоз мазгавых сасудаў) інсульт.



Фота Ганна ЗАНКІВІЧ.

Гемаграічны інсульт развіваецца звычайна раптоўна, часта днём — пасля псіхічнага ці фізічнага перанапружання. Адзначаецца нечаканая страта прытомнасці, аж да комы, хворы падае. У яго можа пачырванець твар, з'явіцца пот на лбе, узмоцненая пульсацыя сасудаў на шыі, хрыплеае, гучнае, булькаючае дыханне, артэрыяльны ціск высокі, пульс рэдкі, часам бывае рвота. Тэмпература цела павышаецца. Таксама вызначаецца параліч верхняй і

ніжняй канечнасцяў, парушэнні мовы, раптоўнае пагаршэнне зроку.

Ішэмічны інсульт (яго яшчэ называюць інфаркт мозгу) узнікае часцей пры атэрасклерозе сасудаў галаўнога мозгу, стэнозе магістральных артэрый галавы (сонных, пазваночных), паніжэнні артэрыяльнага ціску ў выніку закупоркі мазгавага сасуда тромбам. Ішэмічнаму інсульту нярэдка папярэднічаюць парушэнні мазгавых функцый працягласцю не больш

за суткі, якія паўтараюцца. З'яўляецца галаўны боль, галавакружэнне, хістанне падчас хадзьбы, слабасць ці анямненне канечнасцяў, якія праходзяць, страта прытомнасці, часам болі ў вобласці сэрца. Паралічы канечнасцяў пры ішэмічным інсульте развіваюцца паступова, найчасцей уначы падчас сну ці раніцай. Нярэдка чалавек кароткачасова страчвае прытомнасць, аднак сядомасць можа і не парушацца. Твар хворага бледны, пульс слабы, артэрыяльны ціск паніжаны (радзей павышаны), сардэчная дзейнасць і дыханне аслабленыя.

Важна памятаць, што інсульт — гэта неадкладны стан! Распаўсюджаны міф, што пры інсульте трэба стварыць спакой і камфорт, адляжацца, а ў бальніцу ехаць неабавязкова. Гэта не так. Калі толькі запоздраны інсульт, неабходна неадкладна выклікаць хуткую дапамогу і накіроўвацца ў спецыялізаванае аддзяленне для лячэння пацыентаў з інсультам. Агульнае правіла для людзей з інсультам: чым раней пацыент звярнуцца па медыцынскую дапамогу, чым раней трапіць у стацыянар, тым больш шанцаў у яго на выжыванне і эфектыўнае лячэнне. Таму не трэба чакаць: маўляў, а можа само пройдзе?

Падчас выкліку хуткай дапамогі варта дакладна апісаць дыспетчару ўсё, што адбылося, каб прыехала спецыялізаваная неўралагічная брыгада.

— Найбольш эфектыўнае лячэнне магчыма ў першыя тры (максімум шэсць) гадзін з моманту парушэння мазгавага кровазабеспячэння. Гэта так званае тэрапеўтычнае акно, калі яшчэ рэальна пазбегнуць развіцця ў мозгу незваротных змен, — звяртае ўвагу Алена Лапсар. — Многія выдатна ведаюць аб неабходнасці хутка выклікаць урача пры болях у сэрцы, а інсульт — яшчэ больш неадкладны стан!

Хворы з вострым інсультам шпіталізуюць у стацыянар,

аснашчаны апаратурай для правядзення камп'ютарнай ці магнітна-рэзананснай тамаграфіі. Толькі з яе дапамогай можна канчаткова ўдакладніць дыягназ, а адпаведна, і правесці адэкватнае лячэнне.

ПАСЛЯ ТАГО, ЯК ВЫКЛІКАЛІ «ХУТКУЮ»

● Пакладзіце хворага так, каб галава была прыўзнята над узроўнем ложка прыкладна на 30 градусаў.

● Адкрыце фортачку ці акно, каб у памяшканне паступала свежае паветра. Зніміце сціскаючае адзенне, расшпіліце каўнер кашулі, тугі рэмень ці пояс.

● Дайце пад язык гліцын (шэсць таблетак на працягу гадзіны).

● Памерайце артэрыяльны ціск. Калі ён павышаны, дайце прэпарат, які хворы звычайна прымае ў такіх выпадках (напрыклад, каптапріл).

● Пры першых прыкметах ірвоты павярніце галаву хворага на бок, каб ірвотныя масы не трапілі ў дыхальныя шляхі.

Існуе міф, што пасля перанесенага інсульту не будзе поўнага аднаўлення. На самай справе гэта залежыць ад многіх фактараў. Па-першае, які быў інсульт — ішэмічны ці гемаграічны. Па-другое, важную ролю адыгрывае памер ачагу пашкоджання ў мозгу: чым большая гэта частка, тым больш цяжкі стан пацыента, аднаўленне ідзе больш складана. Калі гэта ачагі невялікіх памераў і размешчаны ў тых зонах, якія стратэгічна не такія значныя для арганізма, яны могуць цалкам аднавіцца да таго ўзроўню, які быў да захворвання. Мае значэнне і тое, наколькі хутка чалавек звярнуцца па дапамогу да медыкаў і якія тэрапеўтычныя мерапрыемствы былі праведзены.

ПЕРШАЯ ПРЫКМЕТА ИНСУЛЬТУ — слабасць у руцэ і назе з аднаго боку. Часам, калі гэта моцна выражаны сімптом, чалавек можа нават упасці. Калі ж слабасць больш у руцэ, напрыклад, то ён можа ўпусціць аловак, кубак і інш. ДРУГАЯ ПРЫКМЕТА — моўныя парушэнні. Калі чалавек не размаўляе ўвогуле або не ўспрымае, што яму кажуць. Таксама ён можа ўсё разумець, выконваць просьбы, але пры гэтым у яго будзе блытаная размова, адчужанне «кашы ў роце». ТРЭЦІ, найбольш часты, СІМПТОМ — гэта перакос твару, калі раптам узнікае асіметрыя твару, апушчаны вугал роту, твар перацягнуты на адзін бок. Калі нешта з пералічанага заўважылі, варта неадкладна выклікаць хуткую дапамогу.

НА ВОСТРЫХ ІКЛАХ І КІПЦЮРАХ

Як засцерагчы сябе і хатняга гадаванца ад шаленства

Штогод у краіне рэгіструецца да 600 выпадкаў шаленства, прычым хварэюць як дзікія, так і хатнія жывёлы. Гэтая асабліва небяспечная інфекцыя перадаецца і чалавеку, а калі свечасова не прыняць мер, вядзе да смерці. Як абараніць сябе і сваіх хатніх гадаванцаў, што рабіць, калі вас пакусаў чужы сабакі, і як могуць заразіцца хатнія жывёлы? Пра шаленства мы распыталі ўрача-эпідэміёлага Цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Кастрычніцкага раёна Мінска Тамару КОВЕЛЬ.

— Ад каго можна заразіцца шаленствам?

— Успрымальнасць да шаленства ўсеагульная, захварэць можа кожны, нягледзячы на ўзрост і сацыяльны статус. Крыніцай інфекцыі з'яўляюцца хворыя хатнія, сельскагаспадарчыя і дзікія жывёлы — сабакі, каты, лісіцы, грызуны і іншыя. У пераважнай большасці выпадкаў перадача віруса лю-

дзям адбываецца ад хатніх сабак і катоў. А яны ў сваю чаргу заражаюцца пры кантакце з хворымі бадзяхнымі або дзікімі жывёламі, грызунамі.

— Як адбываецца перадача віруса?

— Ён перадаецца ад інфіцыраванай жывёлы чалавеку праз укусы, драпіны і аслінненні. Прычым, здаровая на першы погляд жывёла можа быць ужо заразнай, паколькі вірус шаленства з'яўляецца ў сліне за 10—12 дзён да выражаных клінічных праяў. Інкубацыйны перыяд у чалавека можа доўжыцца ад 10 дзён да некалькіх месяцаў, у некаторых выпадках нават да года. І калі наступае клінічная стадыя, смерць непазбежная.

— І што рабіць, калі падрапаў вулічны кот?

— Калі адбыўся кантакт з бадзяхнай жывёлай або з хатняй, якая не мае даных аб вакцинацыі, варта неадкладна звярнуцца ў найбліжэйшую медыцынскую ўстанову. Там вас накіруюць да спецыяліста, які правядзе некалькі этапаў прафілактыкі. Па-першае,

рану старанна прамываюць вадой з мылам, яе краі апрацоўваюць ёднай настойкай і накладваюць стэрыльную павязку. Затым прызначаецца курс прафілактычных прышчэпак, ён складаецца з шасці ін'екцый. Калі жывёла, з якой адбыўся кантакт, мае гаспадара, за ёй устаўляюць ветэрынарнае назіранне. Калі праз 10 дзён яна застаецца здаровай, курс прафілактычных прышчэпак пасля трох ін'екцый прыпыняецца. Калі жывёла бадзяхная і за ёй немагчыма ўстанавіць назіранне, то прышчэпкі робяцца ў поўным аб'ёме.

— Як можна засцерагчы ад небяспекі сваіх гадаванцаў?

— Усе сабакі і каты, незалежна ад пароды і прыналежнасці, павінны штогод прышчапляцца ад шаленства. Хатняга сабаку на вуліцы варта трымаць на кароткім павадку і не дапускаць яго кантактавання з бадзяхнымі сародзічамі. Пры першых прыкметах неўласцівых паводзін жывёлы варта



паказаць ветэрынарнаму ўрачу. Пра ўсіх дзікіх жывёл, якія зайшлі ў населеныя пункты, трэба тэрмінова паведамаць у ветэрынарную службу. Пры знаходжанні трупаў жывёл не трэба знімаць з іх скуру. Калі кантакт з падазронай жывёлай усё ж адбыўся, неадкладна звяртайцеся па медыцынскую дапамогу.

Матэрыялы падрыхтавала Алена КРАВЕЦ.